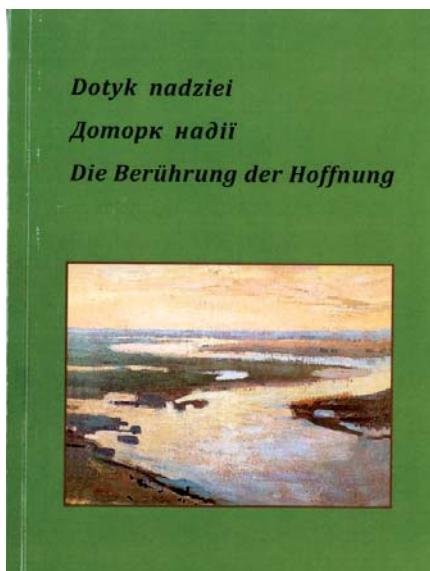

Т. П. Зарівна

«БУДЬ МЕНІ БРАТОМ...»

Dotyk nadziei. Доторк надії. Die Berührung der Hoffnung. – Zielona Góra, 2014. – 86 с.

Майдан ніяк не хоче ставати історією. Він присутній у кожній хвилині твого існування, бо з кожним наступним переходом вулицею Хрещатик ти повертаєшся в той час, у ту рішучість і ті страждання, і тебе знову наче вмикають у якусь особливу мережу, у котрій ти існуєш тільки з тими, що мерзнуть у польових палатках і стоять стіною на площі, і ти, дивлячись на цей неймовірний здвиг із київських пагорбів, ніяк не можеш зрозуміти, як у ХХІ ст., коли весь цивілізований світ

насолоджується звичайним і безцінним щоденним існуванням, хтось може забороняти людині, родині, місту, народу жити так, як їм усім хочеться. І ця дикість, котра, здавалося б, давно пропала в часи Інтернету і всюдисущого туризму, при якому чим більше ти пізнаєш світ, тим більше ти його любиш, паралізує тебе й позбавляє від несподіванки мови і руху.

Нині Майдан скрізь – у книгарнях і на виставках художників, у сувенірах і пам'ятних плитах, у піснях і телефільмах, навіть на подвір'ї Михайлівського собору, куди йдеш, аби трохи

втихомирити змордовану ошалілим часом і несподіваною військовою душою. Раптом бачиш фотовиставку «Душа майдану», де американський фотограф із російським прізвиськом на «офф» демонструє знімки недавньої реальності, яка подекуди схожа на кадри з голлівудського фільму. Що покликало його сюди, кинувши за тисячі кілометрів у вогонь і холод зими 2014 року, – професійний інтерес репортажника чи якийсь таємне відгалуження у формулі крові, непоясненне і незбагненне?

Що змусило групу поетів із безпечної та мирної Зеленої Гури написати вірші про далекий Київ – генетичний поклик чиїхось предків, що пробився в такий, зрештою, природний спосіб, як мовлення віршами, уроки історії, котрі проводив наш спільний старший брат упродовж віків, людське співчуття чи природне прагнення всіх і кожного бути вільним і жити гідно?

«Будь мені братом, бо загрожує тобі смерть, бо нам загрожує смерть», – так писав польський гуманіст Ян Стшелецький. Ця думка прошиває наскрізь, як груба нитка тонкі шовки, невеличку тримовну книжечку «Доторк надії», котра прикликає польського, українського та німецького читача до милосердя і підтримки, як прикликає дзвін на службу Божу або ж на гасіння пожежі всіх, хто здатний чути.

Це вірші десяти поетів із Зеленої Гури: Ельжбети Дибальської, Катажини Ярош-Рабей, Леокадії Качмарек, Барбари Конарської, Йоланти Питель, Збігнева Райхе, Броніслави Рашкевич, Богуміли Ружевіч, Уршулі Схейнберг, Олександри Солтисяк. Ці вірші про Майдан.

Хтось придумав колись
«Всевишній кулі носить...»
Значить мушу повірити
Що Бог таки знає що чинить...*

* Тут і далі – цитати з віршів Катажини Ярош-Рабей, Йоланти Питель, Олександри Солтисяк, Уршулі Схейнберг, Богуміли Ружевіч.

У цій книжці Україна вміщається в рамках від пасторальної («Україна моєї матері / Це дитинство повне любові / Серед гірських краєвидів») аж до апокаліптичної, на жаль, до певної міри не позбавленої пророчості («Танки пливуть крізь Україну / Затоплюючи все більше села і міста / Й нема човна, який би нас / Міг перевезти на той бік»). Але, попри свої традиційні ознаки («Мережані подушки, / Привезені з українського села» / Як обереги святії»), попри «шурхіт комишів над Дністром» «у гіркому пейзажі українського села», у віршах не тільки дедалі більше відчувається, але й постає Україна нова й невідома, Україна бруківки й каміння, Україна урбаністична й барикадна, де «вулиці тиснуть на нас до горла» і «горять червоні світлофори», Україна, якій по горло вистачило похмурого феодалізму, безкарності та сваволі, і вона збунтувалася. Україна, котра воює не тільки і не стільки за себе, а й за решту загрожених держав, що стоять за нею. І хоча ця вимушена жертвність країни на трагічному багатовіковому пограниччі, можливо, не оцінена тією мірою, яка була б рівновелика тим хронічним втратам, котрі це пограниччя несе і несло у всі часи, однак згадана книжечка «іще живих поетів», як вони себе жартома називають, свідчить, що поети розуміють світ краще, бачать його ширше і глибше, ніж політики і дипломати. Бо мова серця, «крізь яке проходить хрест», скрізь однакова і зрозуміла, якщо вона стрічає для спілкування нормальних людей, не викривлених ані різними видами деспотій, ані інформаційними війнами, ані дрімучим лінивством і неуцтвом.

І хоча «гіркі жалі просочуються краплями», і хоча «Кремль планує колапс історії», і хоча «снайпер цілиться і попадає», і хоча ніхто не знає, «що трапиться завтра, / чи засвітить сонце», – ніщо не дає певності й остаточної відповіді, але є одна певність і сталість – «тільки він – Дніпро не поміняв напрямок течії». І цей напрямок вічної, як світ, і впертої, як вічність, ріки, котра, наче рухливий магніт, до силового поля якого притягу-

ються чутливі голоси і душі, і котра, окрім символу єднання, є також святою водою, адже провини і помилки «виполоскує Дніпрова течія», так ніби чистить кров нації, хоча сама потерпає від бруду цивілізації, оцей Дніпро (що зображений на першій сторінці обкладинки) як формула початкової математики при множенні більших чисел (де два пишемо, а два в умі) – в умі народу він залишається весь історичний час як сталість явища і функції. Як опора, орієнтир і зразок витривалості.

Поезія одразу відчуває, що «настав цей час» «благословенного духу народу», у якому «засів під нове» «біжить наввипередки з надіями / у визначенім місці / Києві», отой злам, після якого вже нічого не може бути так, як було. Бо поет говорить: «Вірю / Новий зачин України / Буде радісно-рум'яний». І читач вірить також. Бо він цю віру вистраждав або на Майданах, або біля екранів телевізора чи комп'ютера, якщо українські Майдани були надто далеко.

Василь Назарук переклав ці зворушливі й щирі вірші в делікатній прозорій манері, котра не перебільшує ваги перекладача й не применшує ваги автора.

І хоча на полотнах, які ілюструють українське в книзі, – наші пейзажі більш ніж столітньої давності (зокрема, картини польських класиків Юзефа Хелмонського та Яна Станіславського з музеїв Польщі), з них тільки заплави Дніпра та степ, і то лиш подекуди, не зазнали змін. Книжка «Доторк надії» – це колективно проартикульований образ України, що потроху пробивається крізь шкаралущу стереотипів, так ніби зображення на давній іконі під вправною рукою реставратора. І хоча до повного й правдивого портрета ще далеко, бо це справа значно більшої кількості людей і в тому числі самої України, але зимовий палаючий Майдан підсвітив її риси в середньовічній темряві для можливості нового й неочікуваного пізнання, поставивши, нарешті, Україну в центр світових подій; безмірно шкода лиш, що такою неймовірною ціною.